

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kž-rz 5/2021-8

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Vesne Vrbećić kao predsjednice vijeća te Žarka Dundovića, Dražena Tripala, Ratka Šćekića i dr. sc. Marina Mrčele, kao članova vijeća uz sudjelovanje više sudske savjetnice – specijalistice Marijane Kutnjak Čaleta kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv opt. B. Đ. zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 2. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 53/91, 39/92, 91/92, 31/93 – pročišćeni tekst, 35/93 – ispravak, 108/95, 16/96 – pročišćeni tekst i 28/96 – dalje: OKZ RH), odlučujući o žalbi državnog odvjetnika i optuženika podnesenima protiv presude Županijskog suda u Splitu od 7. prosinca 2020. broj K-Rz-1/2020., u sjednici održanoj 4. svibnja 2022. u prisutnosti u javnom dijelu sjednice opt. B. Đ. i branitelja optuženika, odvjetnika Ž. O.,

r i j e š i o j e :

I. Prihvaća se žalba opt. B. Đ., a u povodu te žalbe i žalbe državnog odvjetnika i po službenoj dužnosti, ukida se pobijana presuda i predmet upućuje prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku.

II. Uslijed odluke pod točkom I., žalba državnog odvjetnika je bespredmetna.

Obrazloženje

1. Županijski sud u Splitu pobijanom je presudom proglasio krivim opt. B. Đ. zbog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 2. OKZRH te ga je na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH osudio na kaznu zatvora u trajanju od deset godina, u koju mu je na temelju čl. 45. OKZRH uračunato vrijeme provedeno u ekstradicijskom pritvoru od 18. srpnja 2015. do 8. ožujka 2016. te i istražnom zatvoru od 8. ožujka 2016. pa nadalje.

1.1. Na temelju čl. 158. st. 1. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 - odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 70/17 i 126/19 - dalje u tekstu: ZKP/08) ošt. H. e. d.d. Z. je s imovinsko-pravnim zahtjevom upućena na parnicu.

1.2. Na temelju čl. 148. st. 1. ZKP/08 optuženiku je naloženo naknaditi troškove kaznenog postupka u ukupnom iznosu od 20.009,00 kn koji obuhvaćaju troškove vještačenja, sudskog tumača, svjedoka u iznosima kako je to navedeno u pobijanoj presudi i paušal u iznosu od 10.000,00 kn.

2. Protiv pobijane presude žalbe su podnijeli državni odvjetnik zbog odluke o kazni s prijedlogom da se pobijana presuda preinači na način da se optuženiku izrekne kazna zatvora u duljem vremenskom trajanju i optuženik u osobno izjavljenoj žalbi i žalbi podnesenoj putem branitelja Ž. O., odvjetnika iz S. (koje će se u daljnjem dijelu postupka tretirati kao jedna žalba), zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te odluke o kazni i imovinskopravnom zahtjevu, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženika oslobodi od kaznene odgovornosti, a podredno ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku pred izmijenjeno vijeće.

3. Državni odvjetnik je podnio odgovor na žalbu optuženika, s prijedlogom da se ta žalba odbije kao neosnovana.

4. Prije održavanja sjednice vijeća spis je sukladno čl. 474. st. 1. ZKP/08 dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

5. Postupajući prema zahtjevu branitelja optuženika istaknutom u žalbi da se on i optuženik u smislu čl. 475. st. 2. ZKP/08 izvijeste o sjednici vijeća, o sjednici su izvješteni optuženik, branitelj i državni odvjetnik. Sjednici su nazočili optuženik, čija je nazočnost osigurana putem audio-video konferencijskog uređaja i njegov branitelj, dok je u odnosu na uredno izvještenog državnog odvjetnika sjednica na temelju čl. 474. st. 5. ZKP/08 održana u njegovoj odsutnosti.

6. Žalba optuženika je osnovana, dok je žalba državnog odvjetnika bespredmetna.

7. Optuženik neosnovano u žalbi ustrajava na prigovoru da je sud prvog stupnja neosnovano s rasprave održane 7. listopada 2016. isključio javnost iako za to nisu bili ispunjeni zakonski uvjeti iz čl. 388. st. 2. toč. 4. ZKP/08, čime da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08 (pogrešno se u žalbi citira odredba čl. 486. st. 3. ZKP). Naime, u ukidnom rješenju ovoga suda od 6. prosinca 2019., broj Kž-rz-12/2019 optuženiku je na taj isti prigovor već bilo argumentirano odgovoreno (str. 4., zadnji odlomak) tako da nema potrebe ponavljati razloge kod kojih kao ispravnih ostaje i ovo vijeće.

7.1. Protivno navodima optuženika sud prvog stupnja nije počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08 time što je raspravu od 20. rujna 2018. održao, a da prethodno, protivno odredbama čl. 409.-411. ZKP/08 obrani nije dostavio zapisnike s prethodne rasprave i zbog toga što je na toj raspravi ispitao vještaka I. F. G., iako o tome nije bilo doneseno prethodna odluka (pri tom se u žalbi očito pogrešno citiraju odredbe čl. 317. st. 2. i čl. 175.-177. ZKP/08). Naime, da bi bila počinjena tzv. relativno bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st.

3. ZKP/08, osim što je nepravilno primijenjena neka od postupovnih odredbi iz ZKP/08, daljnji uvjet je i da je to utjecalo ili je moglo utjecati na presudu. Optuženik ne konkretizira zbog čega bi navedeni propust u vezi nedostavljanja zapisnika o ispitivanju svjedoka putem videokonferencijske veze iz Srbije, kojoj je optuženik bio nazočio uz branitelja, utjecalo ili je mogao utjecati na presudu. Naime, nakon što su strankama na raspravi od 19. listopada 2018. dostavljeni zapisnici o ispitivanju svjedoka koji su ispitani putem videokonferencije u Srbiji i koji zapisnici se nalaze u spisu u originalu i u prijepisu, u kasnijem tijeku postupka, i prije ukidanja prethodne prvostupanjske odluke od 23. studenog 2018., broj K-Rz-2/2016, a niti u postupku koji je nakon toga počeo iznova, u tom pravcu od strane obrane više nije bilo primjedbi te je sud te zapisnike u dokaznom postupku pročitao pozivom na odredbu čl. 431. st. 1. toč. 8. ZKP/08. Stoga ovaj prigovor optuženika nije osnovan jer se ne radi o bitnoj povredi odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08.

7.3. Isto se odnosi i na ispitivanje vještaka F. G. koji je ispitan na raspravi 20. rujna 2018. jer je sud prvog stupnja prihvatio prijedlog obrane da se taj vještak dopunski ispita te se vještak na opširan način očitovao na brojna pitanja koja su mu uglavnom postavljali optuženik i branitelj (list 1178.-1180.). Prvostupanjski sud je prije ispitivanja vještaka na raspravi (list 1177/II) na primjedbu obrane kako sud nije prethodno donio odluku da će vještak na navedenoj raspravi biti ispitan, obrazložio kako je na zadnjem ročištu od 3. srpnja 2018. stranke usmeno obavijestio o datumu održavanja slijedeće rasprave i da će se na njoj ispitati vještak F. G., što su stranke i potvrdile. Prema tome, iz navedenih okolnosti proizlazi da se niti u ovom slučaju pozivanja vještaka na raspravi ne radi o postupovnoj povredi, tako da niti u ovom dijelu žalba nije osnovana.

7.4. Optuženikovi žalbeni prigovori, koje on podvodi pod postupovne, da se pobijana presuda temelji isključivo na iskazima svjedoka M. R., S. G., Ž. O., pri čemu da su o tome razlozi u obrazloženju izneseni paušalno, bez detaljnije analize iskaza tih svjedoka i dovođenja u vezu s ostalim dokazima, da obrazloženje presude proturječno samo sebi i razlozima pobijane presude u pogledu korištenja termina kao što su jugoslavenska narodna armija, srpska vojska, i sl., kao i prigovori o proturječnosti izreke i razloga obrazloženja pobijane presude koji se odnose na nedokazanost da je optuženik sudjelovao u planiranju rušenja brane i da bi dobio naređenje za rušenje od R. M. i pok. M. N., a u kontekstu činjenice da je on pobijanom presudom presuđen za organiziranje rušenja brane, dakle, očito da je i to činio po nečijem naređenju, su sve u biti činjenični prigovori kojima se nastoji dovesti u pitanje pravilnost činjeničnih utvrđenja suda prvog stupnja.

7.5. U vezi navedenog prigovora optuženika o utvrđenju suda prvog stupnja da nije dokazano da bi optuženik planirao rušenje brane i da je dobivao naređenja od M. i N., već da je dokazano samo da je on organizirao rušenje brane, optuženik tvrdi da je na taj način sud mijenjao činjenični supstrat optužnice i presude i da je nezakonito preuzeo ulogu nadležnog tužiteljstva te ga kao generala neprijateljske vojske osuđuje na strožu kaznu i da je na taj način počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08 (očito se ponovo omaškom citira odredba čl. 486. st. 1. toč. 11. ZKP/08). Međutim, iz izloženog ne proizlazi da bi na opisan način bio ostvaren bilo koji od modaliteta postupovne povrede iz čl. 468. st. 1. toč.

11. ZKP/08. Ne radi se niti o prekoračenju optužbe, u smislu odredbe čl. 468. st. 1. toč. 9. ZKP/08, kako bi to implicite proizlazilo iz navedenih žalbenih tvrdnji, jer je sud u odnosu na tvrdnje iz optužnice na opisan način ostao u okviru optužnice od 13. prosinca 1995. izmijenjene na raspravio od 19. studenog 2018. (list 1414.) ne mijenjajući u bitnom njen objektivni i subjektivni identitet u smislu odredbe čl. 449. st. 1. ZKP/08 jer je u biti izostavio određene tvrdnje optužbe, a zadržao samo dio od inkriminiranih radnji.

7.6. Suprotno navodima optuženika sud prvog stupnja s pravom na raspravi održanoj 19. studenog 2019. nije prihvatio prijedlog obrane da se iz spisa predmeta izdvoji iskaz svjedoka M. R. od 7. prosinca 1995. (list 162.-163.) koji je dan u istražnom postupku II Kio-20/93 utvrđujući da se ne radi o nezakonitom dokazu i za tu je svoju odluku sud prvog stupnja u obrazloženju presude iznio pravilne razloge (str. 4., 4. odlomak). Naime, okolnost da je svjedok M. R. navedeni iskaz dao u postupku istrage koja se na Županijskom sudu u Splitu vodila protiv okrivljenika R. M., M. N. i M. K., zbog kaznenog djela ratnog zločina počinjenog rušenjem brane P., dok je protiv optuženika istraga za to kazneno djelo na istom sudu vođena pod brojem II Kio-139/95., a nakon provedenih istraga je protiv svih tih osoba bila podignuta jedna optužnica od 13. prosinca 1995., broj Kt-27/93 zbog predmetnog kaznenog djela, iskaz svjedoka M. R. ne čini nezakonitim dokazom u smislu odredbe čl. 10. ZKP/08. Jednako tako, niti okolnost da je u odnosu na opt. B. Đ. nakon podignute optužnice kazneni postupak u međuvremenu zbog objektivnih okolnosti razdvojen u odnosu na ostale supočinitelje, nije od utjecaja na zakonitost navedenog iskaza kojega je sud prvog stupnja mogao pročitati u dokaznom postupku. Dakle, ne radi se o dokazu koji bi bio izveden za neko drugo kazneno djelo i protiv drugih osoba koje nemaju veze s optuženikom, već se radi o dokazu koji je u fazi istrage izveden u jedinstvenom kaznenom postupku koji je protiv optuženika i drugih osoba vođen za isto kazneno djelo. Nadalje, sud prvog stupnja, nakon što je na raspravi donio rješenje kojim odbija prijedlog za izdvajanje dokaza kao neosnovan, protivno navodima žalbe nije o tome morao donijeti posebno rješenje, jer je u smislu odredbe čl. 431. st. 3. ZKP/08 odlučio nastaviti s raspravom te je razloge o toj odluci iznio u obrazloženju presude. Stoga neosnovano optuženik tvrdi da je sud prvog stupnja počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08 jer se presuda ne temelji na nezakonitom dokazu iz čl. 10. ZKP/08, niti povredu iz čl. 468. st. 3. ZKP/08 budući da je odluku o odbijanju prijedloga za izdvajanje sud prvog stupnja u presudi obrazložio na zakonom propisan način.

7.7. U odnosu na optuženikov prigovor da se presuda kojom je odlučeno o njegovoj krivnji temelji u pretežitom dijelu na iskazu o povredi konfrontacijskog načela, čime sugerira na povredu ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje iz čl. 29. st. 1. toč. 6. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14 - dalje: Ustav) i čl. 6. st. 3. toč. d. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda („Narodne novine, Međunarodni ugovori“ broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10 i 13/17 - dalje: Konvencija), optuženiku se ukazuje da je o tom prigovoru povrede prava na pravično suđenje u ovom trenutku preuranjeno odlučivati dok se prethodno ne odluči zakonitosti zapisnika o ispitivanju iskaza svjedoka M. R. iz istrage u kontekstu iznuđenosti tog dokaza

7.8. Naime, iako je optuženik u pogledu iskaza svjedoka M. R. predlagao da se zapisnik o iskazu od 7. prosinca 1995. (list 162.-163.) izdvoji iz spisa predmeta kao nezakonit dokaz samo iz razloga jer je svjedok ispitan u drugom kaznenom postupku i zbog povrede prava na konfrontiran iskaz, a formalno ne i zbog toga što bi iskaz bio iznuđen primjenom torture, sile i sl., obrana je na raspravi održanoj 19. studenog 2018. u spis predala medicinsku dokumentaciju kojom su se potvrđivale tvrdnje svjedoka M. R. iz njegovog iskaza od 11. lipnja 2018. u kojem je on opisao pod kojim je okolnostima bio nezakonitim postupanjem prinuđen tijekom istrage dati iskaz kojim je teretio optuženika. Sud prvog stupnja je navedene tvrdnje obrane ocijenio samo kao prigovore vjerodostojnosti tog iskaza svjedoka te ih je otklonio na način da je u obrazloženju presude (str. 12.-13.) naveo zašto navedeni iskaz svjedoka R. iz istrage smatra istinitim. Ističe se da su te tvrdnje svjedoka iznesene u tijeku istrage vjerodostojne, a one koje su iznesene na raspravi da su neistinite jer svjedok takvim izmijenjenim iskazom pokušava ići u korist optuženika. Ukazuje se da je svjedok R. na raspravi pogrešno naveo da ga je ispitivao sudac J. Č., iako se radilo o istražnom sucu I. B., da je iskaz u istrazi trajao od 09,00 do 13,25 sati, iz čega slijedi zaključak da se nije sve unaprijed pripremalo, a da je svjedok samo potpisao unaprijed sačinjen zapisnik jer onda ispitivanje ne bi toliko trajalo, da je zapisnik uredno potpisan od strane svjedoka i istražnog suca bez ikakvih primjedbi. Uz navedeno sud prvog stupnja ističe i da je svjedok R. u svom iskazu u istrazi naveo kako nije imao nikakvih neugodnosti, i uz to se navodi i slijedeće: „...a je li kojim slučajem bilo takvih radnji kod drugih tijela (policije i slično) ovaj sud to u ovom postupku neće uzimati u obzir, budući da se u obzir uzima samo iskaz koji je svjedok R. dao pred istražni sucem, koji je vlastoručno potpisao i na koji nije stavio nikakvu primjedbu.“

7.9. Iz izloženog proizlazi da je sud prvog stupnja imao u vidu prigovor obrane da je iskaz svjedoka R. iz istrage primjenom sile od strane policije bio iznuđen, dakle, da se radilo o nezakonitom dokazu, ali ga nije prihvatio očitujući se na njega kroz ocjenu vjerodostojnosti iskaza svjedoka. Međutim, iako optuženik u žalbi (osobnoj na str.5., 6. odlomak, 7., 6. odlomak i 17., 2. odlomak, te u žalbi podnesenoj po branitelju str. 6., 2. odlomak) ukazuje da je prema svjedoku R. u istrazi bila primijenjena tortura, odnosno da je bio zlostavljan, ne ističe formalni prigovor da je zbog iznuđenosti iskaza u pitanju nezakonit dokaz u smislu čl. 10. ZKP/08. Kraj takvog stanja stvari, ispitujući pobijanu presudu po službenoj dužnosti, na temelju čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08 ovaj je drugostupanjski sud utvrdio da je sud prvog stupnja u odnosu na pitanje nezakonitosti iskaza svjedoka M. R., kao odlučne činjenice, u obrazloženju iznio proturječne i nerazumljive razloge zbog čega se pobijana presuda u tome dijelu u smislu odredbe čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08 ne da ispitati.

7.10. Naime, kao što je naprijed navedeno, u situaciji kada je svjedok M. R. u svom iskazu od 11. lipnja 2018. (list 1207.-1208.) iznosio okolnosti pod kojim je dao iskaz u istrazi, a obrana je nakon toga na raspravi od 19. studenog 2018. u spis dostavila medicinsku dokumentaciju o povredama koje je bio zadobio svjedok R., od koje se dio odnosi i na razdoblje koje je prethodilo davanju iskaza svjedoka u istrazi, evidentno je da se u dokaznom postupku ukazala sumnja da je iskaz svjedoka R. iz istrage bio iznuđen te je sud prvog stupnja bio dužan te sumnje provjeriti i ocijeniti jesu li navodi o iznuđenom iskazu istiniti i jesu li utjecali na vjerodostojnost iskaza i o

tome u obrazloženju iznijeti razloge s obzirom da se radi o odlučnoj činjenici iz čl. 6. ZKP/08. Osim toga, i u smislu konvencijskog prava se pitanje dokaza koji su pribavljeni protivno i čl. 3. Konvencije kojom se zabranjuje neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje mučenjem, pa i u situaciji kada je žrtva postupanja optuženik, nego i kada su u pitanju treće strane, ukazuje relevantnim u smislu povrede pravičnog suđenja iz čl. 6. st. 1. Konvencije, ako je dokazano da je povreda čl. 3. Konvencije imala utjecaj na ishod postupka protiv okrivljenika, odnosno da je imala utjecaj na njegovu ili njezinu osudu ili kaznu (usporedi odluke Europskog suda za ljudska prava, El Haski protiv Belgije, § 85., br. 649/08., presuda od 25. rujna 2012.; te Gäfgen protiv Njemačke [Vv], br. 22978/05., § 178., presuda od 1. lipnja 2010.).

7.11. Prema tome, kako je sud u odnosu na ove odlučne okolnosti iznio proturječne i nerazumljive razloge, počinio je bitnu povredu odredba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08 jer se zbog toga zakonitost pobijane presude ne da ispitati.

8. Nadalje, u odnosu na dio obrazloženja prvostupanjske presude u kojem se iznose razlozi o odluci o odbijanju dokaznih prijedloga obrane da se na okolnost alibija i ostalih navoda obrane ispituju svjedoci R. M. i Z. Z., ovaj je drugostupanjski sud, također povodom izjavljenih žalbi, ispitujuću pobijanu presudu također po službenoj dužnosti na temelju čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08, utvrdio da je optuženiku kroz pogrešno i manjkavo obrazloženje teško povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz čl. 468. st. 2. ZKP/08.

8.1. Naime, u odnosu na odbijanje ispitivanja svjedoka R. M. i Z. Z. sud prvog stupnja (str. 4., posljednji odlomak) navodi da je njihovo ispitivanje nepotrebno jer se na taj način ne bi doznale činjenice u tolikoj mjeri bitne za ovaj postupak i to iz razloga jer je svjedok M. „... nedostupan budući da se nalazi u pritvoru Haškog suda zbog drugih kaznenih djela ratnog zločina, pa je nedvojbeno kako njegovo svjedočenje ne bi bilo vjerodostojno, niti nepristrano, a i nepotrebno obzirom na ostale dokaze, pri čemu je potrebno navesti kako je i njegovo zdravstveno stanje upitno...“, dok se za svjedokinju Z. Z. navodi „...do sada tijekom postupka se nije pojavljivala i nije predlagana kao svjedokinja, a od samog događaja je prošlo 25 godina, pa ovo vijeće smatra kako su ovakvi dokazi usmjereni samo na odugovlačenje ovog postupka.“

8.2. U odnosu na predložene svjedoke R. M. i Z. Z. za koje prvostupanjski sud unaprijed, i bez njihova ispitivanja zna da će biti nevjerodostojna, obrazloženje suda prvog stupnja je proizvoljno i arbitrarno. Optuženik mora imati mogućnost dokazati svoju tvrdnju koja bi mu mogla olakšati poziciju. Svjedok alibija može olakšati poziciju i zato ga treba ispitati odnosno poduzeti razumni napor da se svjedok ispita i tako optuženiku dade mogućnost dokazivanja alibija, u smislu pravičnog suđenja iz čl. 6. st. 1. Konvencije. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, sukladno citiranim odredbama Konvencije, obveza je sudova provesti pravilno ispitivanje podnesaka, tvrdnji i dokaza koje su stranke iznijele (usporedi s Perez protiv Francuske [Vv], br. 47287/99, § 80., presuda od 12. veljače 2004.; Letinčić protiv Hrvatske, br. 7183/11., § 48., presuda od 3. svibnja 2016.; i M. protiv Nizozemske, br. 2156/10., § 83., presuda od 25. srpnja 2017.). Nadalje, i u kontekstu postupanja sukladno načelu ravnopravnosti stranaka, koje je jedan od elemenata šireg koncepta pravičnog

suđenja iz čl. 6. Konvencije, od sudova se zahtijeva da uspostave „pravičnu ravnotežu između stranaka“, na način da se obrani mora dati razumna prilika da izloži činjenice i podupre ih svojim dokazima u takvim uvjetima koji obranu ne stavljaju u lošiji položaj od optužbe (usporedi s Jasper protiv Ujedinjenog Kraljevstva [Vv], br. 27052/95, 51., presuda od 16. veljače 2000.; te Abdullayev protiv Azerbajdžana, br. 6005/08., presuda od 7. ožujka 2019.). Suština tih odluka se svodi na zaključak da u situaciji kada obrana traži izvođenje dokaza, a takav zahtjev nije obijestan, dovoljno je obrazložen te bitan za ishod postupka i može ojačati poziciju obrane, sudovi moraju dati dostatne i relevantne razloge za odbijanje takvog dokaznog prijedloga obrane (usporedi s Topić protiv Hrvatske, br. 51355/10., § 42., presuda od 10. listopada 2013.; i Gregačević protiv Hrvatske, br. 58331/09., § 68., presuda od 10. srpnja 2012.). Nadalje, iz odluka ESLJP slijedi i da u okolnostima u kojima se osuda temeljila ponajprije na pretpostavci da se optužena osoba nalazila na određenom mjestu u određeno vrijeme, načelo jednakosti stranaka i općenito pravo na pravično suđenje, podrazumijevaju da joj se treba pružiti razumnu priliku da učinkovito ospori tu pretpostavku (usporedi s Kasparov i drugi protiv Rusije, br. 21613/07., § 63., presuda od 3. listopada 2013.).

8.3. Prema tome, neiznošenjem jasne i uvjerljive argumentacije zbog čega su odbijeni navedeni dokazni prijedlozi obrane optuženiku je povrijeđeno Ustavom i Konvencijom zajamčeno pravo na pravično suđenje, i u smislu povrede prava jednakosti oružja kao i prava na obrazloženu sudsku odluku.

9. U odnosu na ocjenu suda prvog stupnja o nevjerodostojnosti iskaza niza svjedoka koje je predložila obrana, optuženik, iako to eksplicite ne navodi i ne citira odredbu čl. 29. Ustava i čl. 6. Konvencije, kroz žalbene tvrdnje (str. 6., 5.-8. i str. 7., 1. odlomak) u kojima nakon citiranja dijelova obrazloženja suda prvog stupnja koji se odnose na spornu ocjenu o neprihvaćanju iskaza ispitanih svjedoka koje je predložila obrana navodi da „...pogrešno generaliziranje suda, i bez ocjene analize iskaza samo u kvalifikaciji svojstva svjedoka obrane, uz konstataciju da su bili na neprijateljskoj strani, neki da bi bili osuđeni, a protiv nekih da bi bila podignuta optužnica za djela ratnog zločina..., kriterij dokaza po pripadnosti stranama u sukobu osnov za odbacivanje iskaza svjedoka nije poznat u kaznenopravnoj praksi domaćeg i međunarodnog prava, ...nezabilježeno u analima svjetskog sudovanja, ...nigdje u sudskoj praksi ne postoji princip da se iskaz svjedoka cijeni po svojstvima svjedoka prijatelj/neprijatelj...“ nedvojbeno ukazuje da mu je na ovaj način teško povrijeđeno pravo na pravično suđenje.

9.1. Vrhovni sud Republike Hrvatske ove prigovore optuženika smatra osnovanim jer je sud prvog stupnja svoju ocjenu zašto svjedoke obrane ne prihvaća iznio na paušalan i arbitraran način.

9.2. Naime, u tijeku dokaznog postupka su prihvaćanjem dokaznih prijedloga obrane, putem videokonferencije, na sporne okolnosti ispitani svjedoci V. K., M. V., Đ. P., D. V., M. T., D. L., Č. M., I. K., M. Z., S. D., J. B., K. N., S. Š. i N. P. Sud prvog stupnja njihove iskaze ne prihvaća navodeći da „... gotovo svi svjedoci su bili sudionici rata protiv Republike Hrvatske na neprijateljskoj strani, od kojih su neki i pravomoćno osuđeni u Republici Hrvatskoj zbog kaznenih djela ratnog zločina (M. V., S. D. i J.

B.), dok je protiv nekih pred sudovima u Republici Hrvatskoj podignuta optužnica zbog kaznenog djela ratnog zločina (K. N., N. P.).“ Za neke svjedoke sud iznosi konkretnije razloge zašto iskaze ne smatra vjerodostojnim, pa tako za svjedoke Đ. P., D. V., M. T., I. K., M. Z. i S. Š. navodi da su bili u prijateljskim i kumskim odnosima s optuženikom, da su s njim sudjelovali u ratu, da su se školovali u vojnoj školi, a mnogima je bio nadređen u ratu, za svjedoka D. L. da je u inkriminirano vrijeme bio novinar i nije imao bitnih saznanja o spornim okolnostima, a za svjedoke V. K. i Č. M. navodi da su se u iskazima očitovali o okolnostima koje spadaju u područje vještaka, a oni to nisu bili u postupku, pri čemu je sud imao u vidu i da je K. od branitelja dobio materijale koji su mu služili pri pripremi za svjedočenje, dok je svjedok M. iskaz davao na temelju informacija dobivenih s interneta te od optuženika i svjedoka K.

9.3. Iz izloženog slijedi da osnovano optuženik ističe da sud prvog stupnja navedene iskaze ne prihvaća samo iz razloga jer su svjedoci bili s njim u određenim odnosima, a da pri donošenju takve ocjene sud prvog stupnja nije uopće iznio bitan sadržaj iskaza kako bi se vidjelo o čemu su svjedoci uopće iskazivali i nije izvršio analizu iskaza, koja prethodi svakoj ocjeni dokaza tako da se također radi o povredi optuženikovog prava na pravično suđenje jer se navedeni razlozi ukazuju arbitrarnim. Iz odluka Europskog suda za ljudska prava proizlazi da nacionalni sudovi trebaju dovoljno jasno obrazložiti na čemu temelje svoju odluku i da je obrazloženje odluka važno jer se optuženoj osobi omogućuje da na koristan način iskoristi svako dostupno pravo na žalbu (usporedi s Hadjianastassiou protiv Grčke, br. 12945/87., § 33., presuda od 16. prosinca 1992.). Pravo na obrazloženu sudsku odluku obvezuje suce da svoje obrazloženje temelje na objektivnim tvrdnjama, čime se također štite prava obrane.

9.4. Prema tome i u odnosu na odluku o ocjeni nevjerodostojnosti navedenih iskaza svjedoka obrane povrijeđeno je optuženikovo pravo na obrazloženu sudsku odluku, kao sastavnicu prava na pravično suđenje iz čl. 29. Ustava i čl. 6. Konvencije.

10. Iz naprijed navedenih razloga kako je sud prvog stupnja počinio bitne povrede odredaba kaznenog postupka te je teško povrijeđeno optuženikov ustavno i konvencijsko pravo, trebalo je prihvaćanjem žalbe optuženika i po službenoj dužnosti pobijanu presudu ukinuti i predmet uputiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku.

11. U ponovljenom postupku sud prvog stupnja će otkloniti povrede na koje mu je ukazano ovom odlukom na način da će nakon izvođenja do sada provedenih dokaza, a po potrebi i drugih, ocijeniti je li iskaz kojeg je 7. prosinca 1995. (list 162.-163.) dao svjedok M. R. zakonit ili nije u kontekstu tvrdnje o iznuđenosti dokaza i za tu će se odluku u obrazloženju iznijeti jasni i neproturječni razlozi. Na okolnost alibija potrebno je ispitati predloženu svjedokinju Z. Z., a ukoliko ocijeni potrebnim i putem međunarodne pravne pomoći i svjedoka R. M., te će se nakon dovođenja sadržaja iskaza tih svjedoka s ostalim dokazima ocijeniti je li optuženikov alibi dokazan ili nije. Ukoliko sud prvog stupnja ne nađe potrebnim ispitati svjedoka R. M., tu će odluku morati argumentirano obrazložiti iznoseći razumljive razloge zbog čega taj dokazni prijedlog obrane nije prihvatio. U odnosu na naprijed navedene svjedoke obrane koji su putem videokonferencije ispitani u Srbiji, prilikom donošenja ocjene o

vjerodostojnosti njihovih iskaza treba analizirati sadržaje njihovih iskaza i nakon dovođenja u vezu tih dokaza s ostalim izvedenim dokazima moći će se donijeti ocjena o njihovoj vjerodostojnosti, za koju će se u obrazloženju presude iznijeti argumentirani razlozi.

12. Kako je pobijana presuda ukinuta prihvaćanjem žalbe optuženika, a povodom izjavljenih žalbi državnog odvjetnika i optuženika i po službenoj dužnosti, zbog postupovnih povreda, a žalba optuženika je podnesena i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, to se sudu prvog stupnja na temelju čl. 487. st. 4. ZKP/08 ukazuje na potrebu ocjene navoda optuženikove žalbe na sporne okolnosti.

12.1. U ponovljenom postupku sud prvog stupnja će, ukoliko ne utvrdi da bi iskaz svjedoka M. R. iz istrage bio nezakonit dokaz, na detaljniji način usporediti njegov iskaz u odnosu na iskaze S. G. i Ž. O. te ostale do sada izvedene dokaze kako bi se utvrdilo radi li se u odnosu na odlučne činjenice o sukladnim iskazima ili postoje proturječnosti koje bi ukazivale na nevjerodostojnost tih iskaza. Detaljnije će se, ponovnom ocjenom do sada provedenih dokaza, a po potrebi i novih, raspraviti pitanje koliko je kamiona s mogućim eksplozivom viđeno u blizini brane prije nego što se brana 28. siječnja 1993. pokušala dignuti u zrak, radi provjere tvrdnje optuženika da on u tako kratkom vremenu nije niti mogao organizirati miniranje brane s velikom količinom eksploziva već je eksploziv bio postavljen ranije od strane drugih osoba, pristalica M. B. koji su imali kontrolu nad branom. Kako se državni odvjetnik nije žalio u odnosu na činjenična utvrđenja iz pobijane presude, iz čega slijedi da je prihvatio kao ispravna utvrđenja suda prvog stupnja da optuženik nije postupao po naređenjima svojih pretpostavljenih, to se nepotrebnim ukazuje provoditi dokaze na okolnosti odnosa optuženika u inkriminirano vrijeme s R. M., M. N. i M. K., tako da je u tom pravcu sužen prostor dokazivanja odlučnih činjenica. Kada raspravi ova i druga sporna pitanja, sud prvog stupnja će donijeti ovu na zakonu utemeljenu odluku koju će na valjan način obrazložiti.

13. Slijedom svega navedenog na temelju čl. 483. st. 1. ZKP/08 riješeno je kao u izreci.

Zagreb, 4. svibnja 2022.

Predsjednica vijeća:
Vesna Vrbetić, v.r.